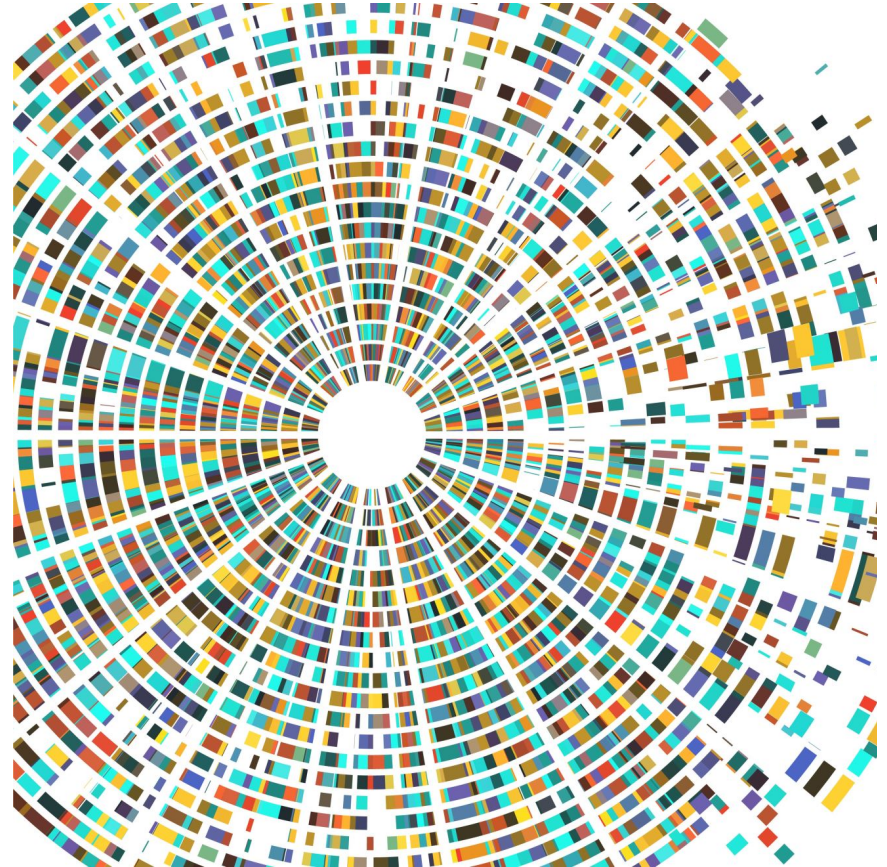

Suomen ACC:n lausunto liittyen Rikkomaton – Kielletään eheytyshoidot -kansalaisaloitteeseen

Suomen ACC ry 5.3.2024/ Tarja Vilppola
Master of Arts in Psychotherapy (Tanska)
sielunhoitoterapeutti (ACC)
seksuaaliterapeutti (Sexpo-säätiö)
sensorimotorinen psykoterapia 1 ja 2
kätilö-esh, terveydenhoitaja

Suomen ACC ry (Assosiation of Christian Counsellors)

- Suomen ACC kokoaa yhteen kristilliseltä arvopohjalta toimivia terapia- ja sielunhoitotyötä tekeviä henkilöitä ja yhteisöjä.
- Tavoitteena on kehittää ja edistää eettisesti ja ammatillisesti vastuullista kristillistä terapiaa ja terapeutista sielunhoitoa; tähän pyritään korkeatasoisin koulutuksin ja konferenssein, joissa avainasemassa on psykologisen tiedon ja kristillisen uskon vuoropuhelun ymmärtäminen ja syventäminen, jotta asiakkaat tulisivat terapeuttisissa prosesseissaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti kohdatuksi.
- Kristillinen ihmiskuva näkyy ihmisen kunnioittamisena ja toiminnan eettisyytenä; esimerkki.
- Kaikki toimijat ovat sitoutuneet noudattamaan ACC:n eettisiä periaatteita.
- ACC:n hyväksymät terapeutit ja koulutukset ovat lisäksi sitoutuneet noudattamaan yksityiskohtaisempaa ACC:n eettistä ohjeistusta.
- Eettinen toimikunta laatii ohjeita ja suosituksia ja ottaa kantaa eettiseen pohdintaan, sekä osallistuu mahdollisten ristiriitatilanteiden selvittelyyn.

ACC:n eettisen ohjeistuksen ensimmäinen kohta:

Asiakaslähtöisyys

Terapeuttinen ja/tai sielunhoidollinen työskentely alkaa asiakkaan aloitteesta. Auttaja ja asiakas sopivat yhdessä työskentelyn ehdoista. Terapian tavoitteiden lähtökohtana on asiakkaan terapiaa koskeva toive. Asiakkaan itsemääräämisoikeuteen ja vapaaseen tahtoon kuuluu oikeus määritellä oman kehittymisensä ja muuttumisensa kohteet itse. Tämä on keskeinen tapa, jolla asiakasta suojellaan siltä, että terapeutti yrittäisi muuttaa asiakasta terapeutin arvojen suuntaan.

Kansalaisaloite pyrkii kriminalisoimaan tietyn hoidon tavoitteen

- Kansalaisaloitteen ehdotuksen tavoitteena on **pyrkimys kriminalisoida tietty hoidon tavoite** (joka ei toteutuessaan tuottaisi rikollista toimintaa).
- **Suomen lainsäädäntö ei pyri vaikuttamaan hoitojen sisältöihin ja tavoitteisiin.** Jos kansalaisaloitteen tavoitteena oleva lakialoite toteutettaisiin, tulisi arvioida kaikkien muidenkin hoitojen sisällöt ja pohtia niihin liittyvien lakien laatimista.

Vrt. urheilupsykologia, joka tukee jatkuvaan suoritusten parantamiseen, vaikkakin samalla saattaa synnyttää uupumusta, itsetuntovaurioita ja vakaviakin terveysongelmia.
- Sisältöalueiden määrittelemisen sijasta on oleellisen tärkeää, että hoitoa/terapiaa ei tehdä asiakkaan tavoitteiden vastaisesti, manipuloiden tai painostaen. Tähän Suomessa vaikutetaankin jo lainsäädännöllä ja ammattieettisellä työskentelyllä.

Kansalaisaloitteen nimestä ja terminologiasta

- **Kansalaisaloitteen termit ovat epätarkkoja, tulkinnanvaraisia ja harhaanjohtavia:** Ilmaisuihin "eheytyshoito" sekoittuu helposti traumaterapian käsitteeseen, integraatio eli eheys.

Tieteellisessä tutkimuksessa seksuaalisen suuntautuneisuuden muuttamiseen tähtäävistä hoidoista käytetään laajalti termiä SOCE (Sexual Orientation Change Efforts) ja vastaavasti sukupuoli-identifikaation muuttamiseen pyrkivistä käytännöistä termiä GICE (Gender Identification Change Efforts). Myös termit "reparative therapy" ja "conversion therapy" ovat olleet käytössä.

=> Tarkat termit ovat olennaisia, koska kansalaisaloite tähtää tiettyjen, hoidon tavoitteen mukaan jäsentyvien toimintojen kieltämiseen lailla. **Jos ylipäätään katsottaisiin järkeväksi kriminalisoida hoidon tavoite, tulisi kriminalisoinnin kohde ehdottomasti määritellä kansalaisaloitteen esitystä tarkemmin.** (vrt. sateenkaarisanaston jatkuva muutos ja päivitystarve)

- **Kansalaisaloitteessa väitetään, että seksuaalisuutta ei voi rikkoa.** Tällainen **artikulointi** jo pelkästään yleisellä tasolla on kaikkia seksuaalitraumoja kokeneiden (muun muassa tyttöjen ympärileikkaukset ja kaikki muu lasten ja aikuisten kokema seksuaalinen kaltoinkohtelu, Me too) **ihmisten kärsimystä mitätöivä ja heidän ihmisoikeuksiaan loukkaava.** Se on myös **harhaanjohtava.** Seksuaalisuus on monitasoinen kokonaisuus, joka ulottuu useille elämän osa-alueille.
- Seksuaalisuus on ihmisen ydintä, siksi seksuaalitrauma koskettaa koko ihmisen elämää.

Nykyisen lainsäädännön ja eettisen ohjeistuksen riittävyys

- Suomen ACC:n johdon tiedossa ei ole sellaisia ACC-akkreditoituja terapeutteja tai järjestöjä, jotka Suomessa järjestäisivät terapialuonteisia muutospyrkimyshoitoja.
- ACC:n varautunut ja kriittinen suhtautuminen pohjautuu siihen, että vapaaehtoisuutta, asiakkaan oikeuksia ja turvallisuutta korostavaan ”terapiatilaan” ollaan tuomassa epäselvästi määriteltyjä, uhkaavia ja asiakkaan päätäntävaltaa horjuttavia pakkotoimenpiteitä. Näin ollaan rikkomassa ihmisen perustavaa laatua olevaa ihmisoikeutta määrätä itse omasta seksuaalisuudestaan ja sen toteuttamisesta itseä ja toista ihmistä kunnioittaen. Viemällä asiakkaalta oikeus päättää hoidon tavoitteista horjutetaan koko terapiakäytännön perustaa eli asiakkaan päätäntävaltaa.
- Haitallisiin ja asiakkaan oikeuksia loukkaaviin käytäntöihin on Suomen ACC:n näkemyksen mukaan mahdollista puuttua tehokkaasti jo nykyisen lainsäädännön puitteissa.
- Väärinkäytöksiä varten ammattijärjestöillä on kattavia eettisiä ohjeistoja ja valituskäytäntöjä.

Tutkimuksesta

- Kansalaisaloitteessa luodaan harhaanjohtavasti kuva tutkijakentän yksimielisyydestä sen suhteen, että seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identifikaation muutospyrkimykset olisivat tehottomia ja haitallisia. Aloitteessa muun muassa väitetään, että ”eheytyshoitojen hyödyistä ei ole minkäänlaista tieteellistä näyttöä”. **Väite on virheellinen.** Muutospyrkimyshoitojen vaikutuksia on tutkittu ja tuloksia on saatu niin niiden haitallisuudesta kuin haitattomuudesta. Jos ajatellaan psykoterapian vaikutuksista tehdyn tutkimuksen määrää, on muutospyrkimyshoitojen tutkiminen varsin vähäistä ja hajanaistakuin haitattomuudesta. Myös hoitojen toimivuudesta on erilaisia tuloksia.
- Molemmista väittämistä, hyödyttömyydestä ja haitallisuudesta, käydään tieteellistä keskustelua, jossa osapuolet kiistävät vastapuolen tutkimustuloksia muun muassa puutteelliseen metodologiaan ja tutkimustulosten tulkintaan viitaten. Tämä on tyypillistä tieteellisille keskusteluille. **ACC:n näkemyksen mukaan onkin ennenaikaista väittää tutkimusten perusteella muutospyrkimysten tehosta tai haitallisuudesta mitään varmaa puoleen tai toiseen.** Tutkimukseen perehtynyt huomaa, että on vielä pitkä matka siihen, että voitaisiin esimerkiksi määrittää riittävän tarkasti kausaliitteja (vaikutussuhteita) tiettyjen hoitojen ja siitä koituvien haittojen tai hyötyjen välillä.
- **ACC pitää kaiken kaikkiaan ongelmallisena sitä, että kansalaisaloitetta perustellaan antamalla tutkimuksesta virheellinen kuva.**

Ei-terapeuttiset, uskonnon harjoittamiseen ja perhe-elämään liittyvät, ”eheytyshoitokontekstit”

- Kansalaisaloitteessa sanotaan, että sen ”tavoitteena ei ole ns. sielunhoidon tai muun uskonnonvapauden harjoittamisen kieltäminen”. Aloitteen ehdoton ja jopa totalitäärinen linja on kiusallisen helposti tulkittavissa niin, että uskonnollisten yhteisöjen ja niiden jäsenten oikeutta rukoilla omien toiveittensa mukaisesti rajoitetaan. **Pappi, rabbi, imaami tai saman uskonnon vertaisharjoittaja** ei saisi liittyä henkilön muutosta toivovaan rukoukseen, vaikka tämä itse sitä toivoisi. Kansalaisaloitteessa jopa suoraan viitataan siihen, että ”eheyttävät” yhdistykset voitaisiin lakkauttaa. Puuttuminen ihmisen oikeuteen saada omasta uskonnollista yhteisöstä vertaistukea omien toiveidensa mukaiseen rukoukseen on mitä karkein uskonnonvapauden loukkaaminen. Suvaitsevassa liberaalidemokraattisessa yhteiskunnassa on pystyttävä elämään sen tosiasian kanssa, että toiset uskovat eri lailla.
- Kehodysforia tai epävarmuus omasta sukupuolesta voi lapsella olla ohimenevää, ajoittaista tai nivoutua johonkin ympäristön olosuhteeseen. Nyt kansalaisaloitteen lainsäädäntöehdotuksen viitekehyksessä **vanhempien** pyrkimykset kasvattaa sukupuoliepävarmuuden kanssa mahdollisesti kamppailevaa lastaan voitaisiin tulkita ”eheytyshoidoksi”, jos lapsi lopulta päätyisi kokemaan olevansa eri sukupuolta, kuin mihin hänet on syntymässään merkitty. Tämä loisi kohtuuttoman taakan vanhemmille, koska heidän on käytännössä mahdotonta pienen lapsen kohdalla vielä tietää sukupuoliepävarmuussignaaloinnin pysyvyyttä ja syvyyttä.

Milloin hoito on seksuaalisuuden muuttamiseen tähtäävää?

- Kansalaisaloitteessa vaikutetaan oletettavan, että seksuaalisuus on muuttumaton ja muista psyykkisistä toiminnoista erillinen ihmisyyden osa-alue. **Sen sijaan seksologiassa seksuaalisuuden kokemusta ja joustavaa ilmaisua (fluid) pidetään hyvinkin luonnollisena.**
- Terapeutti joutuu kuitenkin usein työskentelemään asiakkaan ristiriitaisten tavoitteiden, toiveiden ja arvojen kanssa. Näissä prosesseissa on mahdollista, että seksuaalisuuden kokeminen, toteuttaminen ja priorisoiminen muuttuu merkittävästikin. Terapeutin tehtävä ei **sinänsä** ole "muuttaa" asiakasta vaan auttaa häntä pääsemään kohti tämän itse määrittämiä tavoitteita.
- (vrt. D.S:n ajatus; seksuaalinen mieltymys on vasta silloin katsottavissa mieltymykseksi, kun ihmisen ei tarvitse sulkea pois muita mahdollisuuksia)

=> 4 esimerkkiä

Pyrkimys kriminalisoida tietty hoidon tavoite

- Suurin ongelma kansalaisaloitteen tavoitteista on **pyrkimys kriminalisoida tietty hoidon tavoite** (joka ei toteutuessaan tuottaisi rikollista toimintaa).
- **Suomen lainsäädäntö ei pyri vaikuttamaan hoitojen sisältöihin ja tavoitteisiin.**
Jos kansalaisaloitteen tavoitteena oleva lakialoite toteutettaisiin, tulisi arvioida kaikkien muidenkin hoitojen sisällöt ja pohtia niihin liittyvien lakien laatimista.
Vrt. urheilupsykologia, joka tukee jatkuvaan suoritusten parantamiseen, vaikkakin samalla saattaa synnyttää uupumusta, itsetuntovaurioita ja vakaviakin terveysongelmia.
- Sisältöalueiden määrittelemisen sijasta on oleellisen tärkeää, että hoitoa/ terapiaa ei tehdä asiakkaan tavoitteiden vastaisesti, manipuloiden tai painostaen. Tähän Suomessa vaikutetaankin jo lainsäädännöllä ja ammattieettisellä työskentelyllä.

Kansalaisaloitteen perustuminen arvoihin

- Jos ylipäättään olisi järkevää kriminalisoida tiettyjä hoidon tavoitteita, pitäisi päättää, **mistä arvopohjasta käsin kriminalisoinnin kohteet valittaisiin.**
- **Kansalaisaloitteen tekijät ovat valinneet kriminalisointiehdotuksensa luonnolisesti omien arvojensa mukaisesti:** Heidän mukaansa esimerkiksi hoito, joka tähtää sukupuolen muuttamiseen alkuperäisen biologisen sukupuolen vastaiseksi (esimerkiksi sukupuolenvaihdosleikkaukset) tulisi sallia.
- Sen sijaan hoito, joka asiakkaan toivomuksen mukaan tukisi hänen pyrkimystään tutkia kokemustaan sukupuolidysforiastaan rauhassa turvallisessa terapiasuhteessa, jotta hän voisi itse rauhassa päättää, muun muassa kuinka laajoja ja invasiivisia (kajoavia) hoitoja hän todella haluaa, tehtäisiin kyseenalaiseksi tai jopa kiellettäisiin.

...kansalaisaloitteen perustuminen arvoihin jatkuu...

- ACC:n näkemys on, että **jokaisella ihmisellä tulee olla oikeus tarkastella kaikkea elämänsä liittyvää, myös seksuaali- ja sukupuoleensa liittyviä kokemuksiaan, omien arvojensa mukaisesti ja arvojensa mukaisessa kontekstissa.**
- **Hankalimmillaan kansalaisaloitteen toivoma lainsäädäntö niputtaisi** yhteen kaiken asiakkaan omasta aloitteesta nousevan **seksuaali- ja sukupuoli -identiteettiinsä liittyvän pohdinnan lainvastaiseksi toiminnaksi.**
- Jokaisella ihmisellä tulee olla tämä oikeus arvojensa mukaiseen kaikkeen elämänsä liittyvään monipuoliseen tarkasteluun sekä uskonnonvapauteen (koskee yhtä lailla mm. ateistia, agnostikkoa, muslimia kuin kristittyäkin asiakasta).
- Kansalaisaloitteen ehdotuksen kaltaisia, näin yksityiskohtaista julkisesti hyväksyttävää **arvojen rajaamista hyväksyttyihin ja ei-hyväksyttyihin arvoihin ei yhteiskunnassamme ole aiemmin toteutettu** vaan on pyritty ajattelun ja arvojen vapauteen

...kansalaisaloitteen perustuminen arvoihin jatkuu...

- ACC katsoo, että asiakkaan **itseäänmäärittämisoikeuteen** kuuluu oikeus määritellä omat kehittymisen ja muuttumisensa tavoitteet itse.
- ACC pitää **kestämättömänä** kansalaisaloitteesta kumpuavaa pyrkimystä, **että lainsäädännöllä rajattaisiin sitä, millaista muutosta ihminen voi tavoitella** (kun ei ole kyse rikollisesta käyttäytymisestä).
- **Esimerkiksi sukupuolidysforiaa kokevalla asiakkaalla tulee olla oikeus tutkia kokemusmaailmaansa kontekstissa, jossa auttajan oma agenda ei ohjaa hänen toimintaansa - erityisen tärkeää 1.2.2023 hyväksytyn translain myötä.**
- Suomen ACC:n eettisten ohjeistuksen mukaan jokainen ihminen on ainutlaatuinen ja hänellä **tulee olla omistajuus omiin asioihinsa - ihmisen seksuaali- tai sukupuoli-identiteettiin liittyvät asiat eivät koskaan voi olla toisen ihmisen, esim. auttajan, terapeutin tai lainlaatijan mielipideasioita.**
- Kaikkinainen manipulointi ja vallankäyttö terapeutissa / muussa auttamiskontekstissa on sopimatonta eli Suomen ACC:n eettisen ohjeistuksen vastaista.

Asiakkaat eivät olisi yhdenvertaisia lain edessä

- Suomen ACC pitää tärkeänä, että kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.
- Jos päädyttäisiin säätämään kansalaisaloitteen ehdotuksen mukainen laki, se asettaisi ihmiset **eriarvoiseen asemaan lain edessä**.
- Suomi on sitoutunut noudattamaan EU:n ihmisoikeuslainsäädäntöä, jonka mukaan jokaisella ihmisellä on oikeus fyysiseen ja psyykkiseen koskemattomuuteen muun muassa seksuaalielämän, sukupuoli-identiteetin ja seksuaalisen suuntautumisensa suhteen. Kuten Suomen perustuslakiin on kirjattu, ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.
- Jokaisella ihmisellä tulee olla oikeus ilmaista ja toteuttaa omaa seksuaalisuuttaan vapaaehtoisesti valintansa mukaan, kunhan se ei loukkaa toisen ihmisen integriteettiä, oikeuksia, ihmisarvoa tai koskemattomuutta.
- Muutospyrkimyksen kieltäminen lailla rikkoisi tätä periaatetta, koska asiakkaan subjektiivisessa muutospyrkimyksessä on kysymys vapaaehtoisesta valinnasta eikä siinä loukata muita ihmisiä. Tähän oikeuteen sisältyy myös se, että ihmisellä on seksuaalisuutensa ilmaisun ohella myös oikeus pidättäytyä seksuaalisuutensa tai sukupuolisuutensa ilmaisemisesta.

Lopuksi

- Seksuaalinen tasa-arvo koskee jokaista ihmistä, ja siten seksuaalisuuteen liittyvät asiat ovat aina asiakkaan omaa aluetta; terapeutti kunnioittaa asiakkaansa kokemusta ja hänen suhtautumistaan omaan elämäänsä ja intiimiyteensä.
- Suomen ACC katsoo, että kansalaisaloitteen tavoitteen mukainen lainsäädäntö häiritsisi olennaisella tavalla terapia- ja sielunhoitotyöskentelyä kaventamalla asiakkaan oikeutta määrittää itse hoidon tavoite.
- Epäeettiseen ja pahoinpitelyn tunnusmerkit täyttävään toimintaan pystytään tarttumaan nykyisen lainsäädännön ja eettisten ohjeiden puitteissa riittävällä tehokkuudella.

Suomen ACC korostaa, että terapiasuhteen lähtökohtana on asiakkaan tarve.

Kiitos!

- Suomen ACC kiittää lakivaliokuntaa kuulemismahdollisuudestaan.

